KONEYRITTÄJÄT

Asiantuntijalausunto

Simo Jaakkola
varatoimitusjohtaja

22.10.2020

Eduskunnan maatalousjaosto

Asia: HE 146/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021

Koneyrittäjien liitto toteaa lausuntonaan hallituksen esityksestä seuraavan.

Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (30.40.44)
Hallitus on antamassa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain muuttamisesta. Muutoksella lain voimassaoloa ehdotetaan pidennettäväksi kolmella vuodella eli vuoden 2023 loppuun asti. Metsätaloutta koskevien valtiontukisääntöjen uudistamistyö on EU:ssa viivästynyt, minkä vuoksi lain voimassaoloa on tarpeen jatkaa. Tämä jatko on tarpeen ja se olisi pitänyt antaa jo aiemmin, koska se on käsittääksemme jo ehtinyt aiheuttaa katkoksen tulevien hankkeiden suunnitteluun Jatkoajan tarpeellisuus ja suurehko varmuus sen säätämisestäkin on ollut jo pitkään tiedossa, mutta hankkeista ei voida tehdä päätöksiä ennen kuin eduskunta on hyväksynyt jatkoajan.

Budjetissa esitetään puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen 53,2 milj. euroa. Taso on tällä momentilla kolme miljoonaa vähemmän kuin vuonna 2020. Ottaen huomioon metsäteollisuuden ja metsätalouden alavire sekä valtiontalouden haasteet Koneyrittäjät pitävät tätä kohtuullisena tasona. Tosin se antaa hieman vääränsuuntaisen signaalin tilanteessa, jossa Suomessa pitäisi kannustaa investointeihin. Metsäbiotalouden merkitys talouden kuopasta nousemisessa on merkittävä ja sitä olisi vahvistettava kaikin tavoin. Puuntuotannon kestävyyteen panostamisen hedelmistä saamme nauttia pitkään kuten nykyään saamme nauttia 60-luvulta alkaneista panostuksista. Oikeanlaisella metsien käsittelyllä on mahdollista vastata tulevaisuudessa sekä puusta tehtyjen tuotteiden kasvavaan kysyntään maailmalla että metsien hiilinielutarpeeseen että monimuotoisuuden lisäämistarpeisiin kuin myös vesistöjen tilan parantamiseen. Siksi on tärkeää säilyttää määrärahojen taso ja nostaa niitä ja niillä tehtävien töiden määrää tulevaisuudessa. Se olisi osaltaan positiivinen merkki teollisia investointeja suunnitteleville.

Metsäteiden perusparannus ja uudisrakentaminen sekä suometsien hoidon työmäärien kehitys on ollut pitkään epätyydyttävällä tasolla. Alla on taulukko käytetyistä määrärahoista 2012-2019.

Työlaji	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
		milj.euroa/v						
Metsätiet	6,97	4,28	6,76	4,00	9,24	7,79	8,61	6,94
Kunnostusojitus	4,88	4,92	6,70	3,15	4,53	5,03	4,88	3,89

Metsäteiden liikennöitävyys on yksi avaintekijä pitääksemme puunkorjuun, puunkuljetuksen ja muut metsässä tehtävät työt kannattavasti kilpailukykyisinä. Metsäteillä on myös muilla yhteiskunnan aloilla merkitystä. Näemme väliaikaisen notkahduksen jälkeen puunkorjuumäärissä kasvua sekä teollisuuspuun osalta että turpeen alasajon myötä energiapuun hankinnassa. Näistä syistä on metsätienrakennuksen ja etenkin kunnossapidon aktiviteettia saatava nousuun.

Sitratie 7, 00420 Helsinki
puh. 040 900 9410, fax (09) 563 0329
etunimi.sukunimi@koneyrittajat.fi
www.finnmetko.fi, www.koneyrittajat.fi

Pullonkaulana tie- ja ojitushankkeissa on niiden kokoon juokseminen ja osakaskuntien muodostaminen. Hankkeiden kokoon juoksu on hankalaa ja aikaa vievää. Ilman varmuutta hankkeiden toteuttamisesta se on liian suuri riski alan toimijoille. Ongelman vakavuus on nyt nähtävissä Otso Metsäpalvelut Oy:n hakeuduttua yrityssaneerausmenettelyyn toimittuaan markkinoilla neljä vuotta. Hyvin toimivia markkinoita ei ole syntynyt metsäkeskuksen irtauduttua metsänparannushankkeista. Metsänparannusmarkkinan toimimattomuuteen olisi kipeästi keksittävä keinoja. Toivotaan, että uusi valmisteilla oleva kemera korjaa osaltaan asiaa. Asia on esillä uutta kestävän metsätalouden rahoituslakia valmistelevassa työryhmässä, mutta uuden rahoitusmallin käyttöönotto siirtyy ainakin vuoteen 2023. Se on monelle metsätienrakennuksen ja soiden kunnostuksen paruissa työskentelevälle pitkä aika odottaa jotakin parempaa.

Vuosien 2020-2023 ajalle olisi syytä varata määrärahoja metsäteiden ja suometsien hoidon hankkeiden laajamittaisille kokeiluille, joissa hankkeiden kokoon juoksun kustannukset katettaisiin erikseen merkittäviltä osin valtion varoista. Kokoon juoksua seuraava suunnittelu- ja toteutustyö on sitten kilpailutettavissa alan toimijoille, koska tällöin työlle löytyy jo tilaajataho tie- tai ojitushankkeen osakkaista.

Metsäluonnon hoito (30.40.45)
Metsäluonnon hoidon edistämiseen kohdennetaan budjetissa 8,0 milj. euroa. Se on 1 miljoonaa enemmän kuin 2020. Tähän on perusteltua panostaa. Metsien käyttöön kohdistetaan yhä voimakkaampaa painetta, että metsien monimuotoisuutta olisi vahvistettava. Metsäteollisuus suunnittelee puun käyttöä useilla miljoonilla kuutioilla lisääviä investointeja. Turpeen käytön korvaaminen puulla energiantuotannossa lisää puun käyttöä AFRYn tuoreen selvityksen mukaan jopa kuudella miljoonalla kuutiometrillä. Tämä edellyttää aktiivisia toimia metsien monimuotoisuuden säilyttämiseksi ja lisäämiseksi ympäristötuen ja metsäluonnon hoitohankkeiden avulla. Tosin tämä ei riitä vaan ratkaisevaa on se, miten talousmetsien käsittelyssä osataan ottaa monimuotoisuutta ylläpitävät ja lisäävät tekijät huomioon. Tällä saralla tehdään myös merkittävästi työtä julkisin varoin rahoitettavissa hankkeissa sekä vapaaehtoisuuteen perustuvien metsäsertifiointijärjestelmien kautta.

Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (30.40.22)
Luonnonvara- ja biotalouden edistämiseen kohdennetaan huomattavasti aiempaa enemmän. Määräraha kasvaa 31,6 milj. eurosta aina 43,4 miljoonaan euroon. Määräraha on lyhyessä ajassa kasvanut merkittävästi. Sitä saa käyttää uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä, biotaloutta, ympäristön hoitoa, luonnon monimuotoisuutta, ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista koskeviin kehittämis-, kokeilu-, investointi- ja vienninedistämishankkeisiin ja viestintään sekä näihin liittyvien avustusten maksamiseen. Merkittävin osa määrärahasta suunnataan maankäyttösektorin ilmastopolitiikan alaiseen käyttöön, mikä on strategisesti tärkeää.

Rahaa käytetään metsien kasvua ja hiilensidontaa vahvistavia metsänhoitomenetelmien kehittämiseen. Turvemaille on tarkoitus kehittää suometsien hyödyntämisen toimintamalli, jossa suometsien käyttöä tarkastellaan kokonaisuutena puuhuollon turvaamisen, ilmastotavoitteiden, monimuotoisuuden, luonnonhoidon ja vesien suojelun näkökulmasta.

Rahoilla on tarkoitus lisäksi kehittää jatkuvapeitteisen metsänkäsittelyn kasvatusmalleja ja viedä ne osaksi metsänhoidon käytäntöjä, edistää sekametsien kasvatusta, lisätään jalostetun metsänviljelyaineiston käyttöä sekä turvemaiden tuhkalannoitusta. Näillä vahvistetaan metsien sopeutumista ja ilmastoriskien hallintaa.

Tämä kaikki tarkoittaa toimenpiteitä metsissä, mikä vahvistaa koneurakoinnin palveluiden kysyntää ja luo aluetalousvaikutuksia ympäri maan.

Biotalouden edistämisessä hyvin tärkeä asia on tietojärjestelmien kehittäminen ja ylläpito, vaikka se ei määrärahan olekaan kovin iso. Paikkatiedon merkitys niin metsänomistajalle, metsässä työtä tekeville, operaatioita suunnitteleville kuin näille päätöksenteon apuvälineitä kehittäville kasvaa. Tietoa tuotetaan monissa lähteissä ja tietojen saatavuus sekä yhteiskäyttö on erinomaisen tärkeää. Siksi tietojärjestelmien kehittämiseen pitää panostaa.

Luonnonvarakeskus
Luonnonvarakeskuksen osalta haluamme kiinnittää huomiota budjettikirjassa näkymättömään seikkaan. Luonnonvarakeskuksen vastuulla on puutavaranmittauksen tutkimus, kehittäminen, neuvonta ja viranomaistoiminta (valvonta).Suomessa mitataan vuosittain teollisuuspuuta markkinatilanteesta riippuen 55-70 miljoonaa kuutiota ja muutama miljoona kuutiota energiapuuta. Mitattavan puun määrän perusteella maksetaan kantorahatuloja metsänomistajille 2-2,4 miljardia euroa sekä urakointimaksuja noin 700 miljoonaa euroa yrittäjille. Kyse on taloudellisesti suurista arvoista. Puutavaranmittausta säädellään lailla ja asetuksella. Tämän osalta puutavaran mittauksen neuvottelukunnassa olevat toimijat ovat osoittaneet huolensa siitä, että puutavaran mittaukseen kohdistetaan riittävät määrärahat. Jotta säilytämme hyvän luottamuksen puutavaran mittaukseen ja jatkamme siinä saavutettua hyvää kehitystä, on Luken tähän toimintaan kohdistamia määrärahoja Koneyrittäjienkin mielestä kasvatettava.

Metsähallitus (30.40.64)
Metsähallituksen yleistehtävänä on käyttää, hoitaa ja suojella hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta kestävästi ja toimia tuloksellisesti. Metsähallitukselle on asetettu toimintatavoitteeksi, että se ottaa huomioon liiketoimintaa harjoittaessaan ja ohjatessaan tytäryhtiöitä metsähallituslain mukaiset yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet. **Metsähallituslain lisäksi siltä tulisi vaatia hankinnoissaan terveen kilpailun edistäminen, mikä käytännössä edellyttäisi, että se esimerkiksi sulkisi yrityssaneerauksessa olevan tai sitä hakeneen yrityksen tarjouskilpailusta.** Siihen sillä olisi täydet mahdollisuudet (esim. MAO 345/11). Valmistelun alla olevat metsäsertifiointijärjestelmät (PEFC ja FSC) tulevat uusissa vaatimuksissaan tätä edellyttämään ja muut toimijat ovat vaatimuksen hyväksyneet, mutta Metsähallitus halusi säilyttää mahdollisuudet saneerausohjelmassa oleville yrityksille tarjota palveluitaan Metsähallituksen kilpailutuksissa. Velkasaneeraukseen joutuneet yritykset ovat yleensä laiminlyöneet veronmaksua, eläkemaksuja taikka velkaantuneet liikaa. Joka tapauksessa ne ovat usein toimineet eri pelisäännöillä kuin velvoitteensa hoitaneet. Puunkorjuussa, metsänparannuksessa taikka puunkuljetuksissa ei ole pulaa toimijoista. Siksi yhtään yritystä ei tarvitse pelastaa antamalla velkoja anteeksi ja päästämällä niitä takaisin kilpailuun. Tiukka linja velkasaneerauksessa olevia yrityksiä kohtaan vahvistaisi terveen markkinatalouden toimintamekanismeja ja tervehdyttäisi markkinoita. Julkisten toimijoiden tulee kantaa erityistä huolta hankintojensa vaikutuksiin markkinoilla eikä edistää/sallia omilla toimillaan epätervettä toimintaa. Maa- ja metsätalousministeriön tulosohjaa Metsähallitusta ja sen pitäisi ohjata Metsähallitusta sulkemaan velkasaneerauksessa olevat pois tarjouskilpailuista.

Metsähallitus (Metsähallitus Metsätalous Oy) korostaa vastuullisuutta toiminnassaan. Käytännössä se tulisi näkyä hankintojen kilpailutuksissa nykyistä **tiukempina taloudellisen suorituskyvyn vaatimuksina hankintoja kilpailutettaessa.** Kynnys osallistua Metsähallituksen kilpailutuksiin on ollut liian matala ja sen seurauksia on nähty, kun toimija ei ole kyennyt suoriutumaan velvoitteistaan, vaikka Metsähallitus tarjoaa lähes parhaan toimintaympäristön alan urakoinnille. Kilpailuun on päästy mukaan liian kevyin eväin.

Metsäalan koneurakoinnissa ammattinsa osaavien koneenkuljettajien merkitys on hakkuissa kasvamaan jätettävän puuston, luonnon monimuotoisuuden kuin toiminnan kannattavuuden kannalta ratkaiseva. Metsäkoneala tarvitsee satoja uusia kuljettajia vuosittain ja uudet metsäteollisuusinvestoinnit kasvattavat tarvetta lähivuosina. Metsäkonealan koulutusta tarjoavat oppilaitokset tarvitsevat opetusmetsiä käyttöönsä ja Metsähallitus kykenee niitä

tarjoamaan. Näistä tehdään sopimuksia. Oppilaat tarvitsevat opintojensa aikana työpaikalla opiskelun paikkoja. **Metsähallituksen tulisi palveluiden hankinnoissaan erityisehdoin/kannustein edistää sitä, että palveluja tarjoaville koneyrityksillä olisi Metsähallituksen työmailla nykyistä paremmat taloudelliset mahdollisuudet tarjota opiskelijoille opiskelupaikkoja todellisessa työympäristössä**.

Muuta

Budjettiesityksessä todetaan, että maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan perustehtävät ruokaturvan, ruokaturvallisuuden ja kilpailukykyisen kotimaisen ruokajärjestelmän, huoltovarmuuden ja puhtaan veden takaamisessa, eläin- ja kasvitautien hallinnassa, luonnonvaratalouden kestävyyden ja niihin perustuvien elinkeinojen kilpailukyvyn varmistamisessa ja maaseudun elinvoimaisuuden kehittämisessä nousevat yhä tärkeämmiksi. Näiden tehtävien merkitys on edelleen korostunut koronakriisin yhteydessä. Tässä yhteydessä ei voi olla nostamatta esille hallituksen esitystä nostaa turveveroa 2,7 euroa/MWh. Tällä veronkorotuksella turpeen käyttö energiantuotannossa tullaan leikkaamaan ennenaikaisesti yli hallitusohjelmassa asetetun tavoitteen, joka on turpeen energiakäytön puolittuminen 2030 mennessä. Se puolittuu ja käytännössä (lämpö)energian suurtuotannossa loppuu paljon nopeammin. Perusteena tässä on sekä toimijoiden suunnitelmat että TEM:n Afrylta tilaama selvitys, jonka tulokset julkistettiin elokuussa 2020. **Ruokahuollon kannalta tärkeät kasvualusta- ja kuiviketurpeiden tuotanto on kannattavuusnäkökulmasta katsoen tiiviisti kytköksissä energiaturpeen tuotantoon. Energiaturpeen tuotannon alasajo heikentää näiden ruoantuotannon ja eläintenpidon kannalta tärkeiden turvelajikkeiden tuotantomahdollisuuksia tulevaisuudessa.**

Ihmetystä budjettitekstissä herättää se, että budjettiesityksessä on hyvin vähän mainintoja kansallisesta metsästrategiasta tai viittauksia siihen. Esimerkiksi *Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen* -kohdassa todetaan, että siihen liittyvillä määrärahojen tavoitteena on parantaa luonnonvarojen kestävään käyttöön perustuvan kilpailukykyisen liiketoiminnan edellytyksiä. Määrärahalla toteutetaan kansallista **biotalousstrategiaa sekä maankäyttösektorin ilmastopolitiikkaa maa- ja metsätaloudessa. Metsästrategia luo kuitenkin puitteet metsäpolitiikan toteuttamiselle Suomessa.**

Toinen ihmetyksen aihe on se, että metsä-sanaa käytetään säästeliäästi. Metsätalous on korvattu luonnonvarataloudella, metsätalous ja -teollisuus on piilotettu biotalouden alle. Pääluvun kahden ensimmäisen sivun aikana metsätaloutta ja metsäteollisuutta ei mainita kertaakaan. Metsäsanaa käytetään vain ministeriön nimen yhteydessä. Metsiin perustuva arvoketju metsätaloudesta metsäteollisuuteen tuottaa Suomen vientituloista noin viidenneksen ja generoi merkittävästi verotuloja, joten siihen nähden siitä on selkeitä mainintoja kovin vähän.

Helsingissä 22.10.2020

Koneyrittäjien liitto

Simo Jaakkola
varatoimitusjohtaja

Koneyrittäjät ry on runsaan 2000:n energia-, maarakennus- ja metsäalan koneyrittäjän valtakunnallinen yrittäjä- ja työnantajajärjestö. Koneyrittäjät työllistävät metsäalalla välittömästi itsensä lisäksi noin yli 5000 työntekijää.